

بطلان دلیل در حقوق کیفری

(بررسی تطبیقی بطلان دلیل در حقوق کیفری ایران و فرانسه)

www.ketab.ir

مؤلف:

محمدنصیر زنده‌بودی

انتشارات کات

سرشناسه	زنده‌بودی، محمدنصیر، ۱۳۵۷-
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	بطلان دلیل در حقوق کیفری: بررسی تطبیقی بطلان در حقوق کیفری ایران و فرانسه/ مؤلف محمدنصیر زنده‌بودی.
مشخصات نشر	بوشهر: تات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۸۱ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۹۰-۴۱-۶
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا	
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۶۰]-۱۸۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	بررسی تطبیقی بطلان در حقوق کیفری ایران و فرانسه.
موضوع	بطلان (آیین دادرسی جزایی) -- ایران
موضوع	*Expungement (Criminal procedure) -- Iran
موضوع	بطلان (آیین دادرسی جزایی) -- فرانسه
موضوع	*Expungement (Criminal procedure) -- France
موضوع	حقوق تطبیقی
موضوع	Comparative law
رده بندی کنگره	KMH۴۶۱۰
رده بندی دیویی	۳۴۵.۵۵۵
شماره کاتالوگ ملی	۶۰۵۶۴۸
وضعیت رکورد	فیپا

www.ketab.ir

انتشارات تات

(وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)

بطلان دلیل در حقوق کیفری (بررسی تطبیقی بطلان دلیل در حقوق کیفری ایران و فرانسه) مؤلف: محمد نصیر زنده‌بودی

ناشر:	انتشارات تات (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)
طراحی جلد:	جمال سرورسندان
ویراستاری و صفحه‌آرایی:	مرضیه مالکی
چاپ و صحافی:	خانه چاپ دیجیتال اطلس (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دی بآذر)
چاپ اول:	بهار ۱۴۰۰
شمارگان:	۵۰۰ جلد
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۹۰-۴۱-۶
قیمت:	۵۰۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مؤلف می‌باشد.

فهرست

مقدمه ۱

فصل اول: کلیات

کلیات ۷
ضرورت پرداختن به بطلان دلیل ۱۰
پیشینه ۱۱

فصل دوم: تعاریف و مفاهیم

مفاهیم ۱۹
مفهوم دلیل ۱۹
۱. مفهوم لغوی دلیل ۲۰
۲. مفهوم اصطلاحی دلیل در علم حقوق ۲۱
۳. مفهوم دلیل (بینه) در قرآن کریم ۲۳
۴. مفهوم دلیل در فقه اسلامی ۲۴
۵. مفهوم دلیل کیفری ۲۵
۶. محتوای دلیل کیفری ۲۶

انواع و اقسام دلیل	۲۷
۱. اقسام ادله به لحاظ امر یا امور مورد اثبات	۲۷
۲. ادله به لحاظ درجه اعتبار	۲۷
۳. انواع دلیل در نظام‌های قضایی	۲۸
تحول تاریخی امر تحصیل دلیل	۲۹
۱. دوره اختیار مطلق رؤسای قبایل	۳۰
۲. دوره قتال قضایی یا آزمایش ایزدی	۳۰
۳. دوره دلایل قانونی	۳۱
۴. دوره افناع وجدان قاضی	۳۲
۵. دوره دلایل علمی	۳۳
سیستم‌های رایج حکم بر طرق اثبات دعوی	۳۳
تفاوت دو سیستم «ادله قانونی» و «افناع وجدان قاضی»	۳۴
مفهوم بطلان	۳۵
بطلان از نظر لغوی	۳۶
بطلان از نظر اصطلاحی	۳۷
ماهیت حقوقی بطلان	۳۸
انواع بطلان	۴۱
۱. بطلان متصوص (قانونی)	۴۲
۲. بطلان‌های ذاتی یا بالقوه (قضایی)	۴۳
۳. بطلان مربوط به نظم عمومی	۴۳
نظریه بطلان در شریعت اسلامی	۴۴
بطلان و سایر بهادهای مشابه	۴۶
بطلان و سقوط	۴۶

۴۷	دلالیت نهی بر فساد منهی عنه
۵۶	مفهوم جرم
۵۶	مفهوم لغوی جرم
۵۸	مفهوم جرم در حقوق کیفری
۵۹	مفهوم جرم در فقه اسلامی
۵۹	مفهوم اخلاقی جرم
۶۰	دادرسی کیفری
۶۱	اصول حاکم بر تحصیل دلیل در دادرسی کیفری
۶۲	۱. اصل برائت
۶۳	۲. اصل آزادی در تحصیل ادله کیفری
۶۴	۳. اصل مشروعیت تحصیل دلیل
۶۴	حقوق کیفری
۶۵	مفهوم حقوق تطبیقی
۶۷	انواع مطالعات حقوق تطبیقی
۶۸	۱. حقوق تطبیقی توصیفی
۶۸	۲. حقوق تطبیقی کاربردی
۶۹	۳. حقوق تطبیقی کلان
۶۹	۴. حقوق تطبیقی خرد

فصل سوم: بطلان دلیل در حقوق کیفری فرانسه

۷۴	قواعد حاکم بر دلیل در نظام‌های حقوقی کشورهای مختلف جهان
۷۴	بطلان دلیل در نظام‌های کامن‌لا

۱. کیفیت تحصیل دلیل در حقوق انگلیس	۷۴
الف. دلایل غیرقابل قبول	۷۵
ب. تحصیل دلیل به طریق غیرقانونی	۷۷
۲. بطلان دلیل در حقوق ایالات متحده آمریکا	۷۸
۳. تحصیل غیرقانونی دلیل در حقوق کانادا	۸۰
۴. آثار تحصیل دلیل غیرقانونی در حقوق استرالیا	۸۱
۵. دلیل در حقوق اسرائیل	۸۲
۶. دلیل در حقوق آرژانتین	۸۴
موارد بطلان دلیل در کشورهای حقوق نوشته	۸۴
۱. بطلان دلیل در حقوق آلمان	۸۶
۲. ابطال دلیل در حقوق کشور چک	۸۷
۳. بطلان دلیل در حقوق سوئد	۸۷
۴. موقعیت دلیل در حقوق بلژیک	۸۸
۵. ضوابط ابطال دلیل در حقوق هلند	۸۹
۶. قواعد ابطال دلیل در حقوق پرتغال	۸۹
بطلان دلیل در حقوق کیفری فرانسه	۹۱
رعایت امانت (صحت) و مشروعیت در تحصیل دلیل	۹۲
مبانی قانونی تحصیل دلیل	۹۳
۱. قراردادهای بین‌المللی	۹۳
۲. تضمینات مبتنی بر قانون اساسی	۹۳
۳. قوانین آئین دادرسی کیفری	۹۳
۴. موارد عدم کفایت متون قانونی	۹۴
۵. تحصیل دلیل مبتنی بر رویه قضایی	۹۴

مقدمه

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾

سوره مبارکه اسراء - آیه ۸۰

قواعد آئین دادرسی کیفری، برای صیانت از مصالح اجتماعی و قانونی وضع می‌گردند و این مصالح در تضمین سلامت و حسن سیر عدالت و احترام به حقوق انسانی تجلی می‌یابد. تحقق این مصالح تنها از طریق تدوین تضمینات لازم‌الاجرا برای تخلف از قواعد و شرایط مقرر در آئین دادرسی کیفری، امکان‌پذیر خواهد بود و بدون وجود ضمانت اجرایی برای تخلف از قواعد مذکور، قانون آئین دادرسی کیفری، قانونی جامد و بی‌فایده خواهد بود.

تضمین مناسب جهت مقابله با تخلف از قواعد دادرسی کیفری و مواجهه با مقامی که اقدامات تحقیقی غیرقانونی انجام داده، عدم ترتیب اثر به عمل تحقیقی مذکور و به تبع آن بی‌اعتباری دلایل و اقدامات انجام شده بر اساس آن می‌باشد، بنابراین بطلان در معنای عدم ترتیب اثر به عمل تحقیقی مخالف قواعد دادرسی کیفری، بهترین شیوه برای مقابله با این‌گونه تحصیل دلیل است. علیرغم اینکه قانون‌گذار ما در اصل ۳۸ قانون اساسی از این موضوع غافل نبوده است؛ اما در حقوق

کیفری ایران، به صراحت به موضوع بطلان ادله کیفری و آثار آن توجه نشده است؛ اما قانون‌گذاران کشورهای مختلف، برای حفظ مصالح عمومی و اجتماعی پیش‌بینی شده در قانون آئین دادرسی کیفری و لزوم تبعیت از قواعد، سیستم‌های خاصی را برای بطلان انتخاب کرده‌اند. در حقوق کیفری فرانسه نیز هرچند قانون‌گذار نتوانسته تک تک موارد بطلان اقدامات مخالف قواعد آئین دادرسی کیفری را از پیش تعیین کند، اما مقررات چندی را در این خصوص درج نموده است که می‌توان با مطالعه تطبیقی تعاریف، احکام و آثار بطلان دلیل در حقوق کیفری فرانسه و تجربیات قانون‌گذاران و حقوق‌دانان سایر کشورها قواعدی استخراج کرد و با در اختیار تحصیل کنندگان دلیل، قضات و ضابطان قضایی گذاشتن این قواعد، نقص موجود در آئین دادرسی کیفری ما در خصوص «بطلان دلیل» را جبران کرد.

این کتاب در پنج فصل به شرح دلیل تنظیم شده است:

در فصل اول با عنوان «کلیات» به بیان کلیاتی پیرامون موضوع پرداخته شده است.

در فصل دوم با عنوان «تعاریف و مفاهیم» به بررسی تعاریف واژه‌ها و مفاهیم آنها پرداخته‌ایم.

در فصل سوم با عنوان «بطلان دلیل در حقوق کیفری فرانسه» ابتدا به صورت مختصر به مطالعه بطلان دلیل در دو نظام حقوقی کامن لا و نوشته شده (رومی-ژرمنی) در کشورهای مختلف جهان پرداخته در نهایت نیز برای درک بهتر، بطلان دلیل در حقوق کیفری فرانسه را مورد بررسی و مطالعه تطبیقی قرار داده‌ایم.

در فصل چهارم با عنوان «جایگاه و ارزش دلیل در حقوق کیفری ایران»، علاوه بر بررسی و مطالعه ارزش و جایگاه دلیل در حقوق کیفری ایران به مطالعه جایگاه

نظریه بطلان در فقه اسلامی و حقوق ایران نیز پرداخته‌ایم.
و در فصل پنجم به جمع‌بندی مطلب ارائه شده در فصول پرداخته و در پایان
پیشنهادهایی نیز ارائه شده است.

www.ketab.ir